
**HOITOTYÖN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA AM-
MATILLISESTA KASVUSTA KANSAINVÄLISEN OPIS-
KELIJAVAIHDON AIKANA**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Forssa 19.5.2010

Hanna Kuosmanen & Heli Vainio

Hoitotyön koulutusohjelma
Forssa

Työn nimi Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana

Tekijät Hanna Kuosmanen & Heli Vainio

Ohjaava opettaja Päivi Homan-Helenius

Hyväksytty 19.5.2010

Hyväksyjä

FORSSA
Hoitotyön koulutusohjelma

Tekijä	Hanna Kuosmanen & Heli Vainio	Vuosi 2010
Työn nimi	Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa kansainvälisen opiskelijavaihdon vaikutuksesta hoitotyön opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle. Saatua tietoa voidaan hyödyntää kansainvälistä opiskelijavaihtoa kehitettäessä.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan kvalitatiivinen. Aineisto kerättiin kahdenkymmenen Hämeen ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijan opiskelijavaihtoon liittyvistä matkaraporteista ja kahdesta essekirjoituksesta. Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Kansainvälisellä opiskelijavaihdoilla todettiin olevan vaikutusta opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun. Opiskelijavaihto vaikutti myönteisesti opiskelijoiden kielitaidon kehittymiseen ja kulttuurien kohtaamisen taitoihin. Ammatillista kehittymistä tapahtui kädentaitojen harjaantumisessa ja opiskelijoiden hoitajuuden kehittämisessä. Opiskelijoiden omalla asenteella ja paikallisilla ihmisillä sekä ympäristöllä oli opiskelijoiden ammatillisesta kasvusta edistäviä ja estäviä vaikutuksia. Opiskelijavaihdon aikana opiskelijat kohtasivat haasteita ja ongelmia, mutta pääasiassa opiskelijavaihtoa pidettiin myönteisenä ja antoisana kokemuksena.

Opinnäytetyössä opiskelijavaihdon kehittämiskohteiksi nousivat mm. tiedon saanti ja kielivalmennus ennen opiskelijavaihtoa, käytännön asioiden järjestäminen ja opiskelijoiden saama tuki ja ohjaus. Opiskelijoille tulisi järjestää enemmän vapaa-ajan ohjelmaa ja yhteistyötä paikallisten opiskelijoiden kanssa.

Avainsanat: Hoitotyön opiskelija, kansainvälinen opiskelijavaihto, hoitotyön opiskelijan ammatillinen kasvu, monikulttuurisen hoitotyön oppiminen

Sivut 35 s, + liitteet 1 s.

Forssa
Degree programme in nursing

Author Hanna Kuosmanen & Heli Vainio **Year** 2010

Subject of Bachelor's thesis Nursing Students' Experiences of Professional Growth during International Student Exchange

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to describe nursing students' experiences of their professional growth during international student exchange. The aim was to produce information about the impact of international student exchange on nursing students' professional growth which could be used in developing international student exchange.

The research method was qualitative. The data were collected from the reports of student exchanges and two essays of twenty students who studying at HAMK University of Applied Sciences. The data were analyzed by qualitative content analysis.

The results showed that international student exchange had an impact on nursing students' professional growth. Student exchange had a positive effect on developing language skills and cross-cultural skills. Professional development was experienced in clinical and nursing skills. The students' own attitude, local people and the environment had promotion and preventive effects on their professional growth. During the exchange students faced challenges and problems but in general it was positive and rewarding experience.

According to the study, the following points of student exchange should be developed: information to students and language training before exchange, organizing practicalities and support and tutoring for the students. Students should have more organized free time and co-operation with local students.

Keywords: Nursing student, international student exchange, nursing students' professional growth, multicultural nursing,

Pages 35 p + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KANSAINVÄLINEN OPISKELIJAVAIHTO JA SEN VAIKUTUKSET.....	2
2.1.	Kansainvälinen opiskelijavaihto	2
2.1.1.	Kansainvälinen opiskelijavaihto tutkimuksissa.....	2
2.1.2.	Kansainvälisen opiskelijavaihdon hyödynnettävyys	3
2.2.	Hoitotyön opiskelijan ammatillinen kasvu.....	3
2.2.1.	Hoitotyön opiskelijan ammatillinen kasvu tutkimuksissa.....	4
2.2.2.	Hoitotyönopiskelijoiden ammatilliseen kasvuun saatu tuki	5
2.3.	Monikulttuurisen hoitotyön oppiminen.....	5
2.3.1.	Monikulttuuristen taitojen kehittymistä edistävät tekijät	7
2.3.2.	Monikulttuuristen taitojen kehittymistä estävät tekijät	8
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	11
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	12
4.1.	Opinnäytetyön lähestymistapa	12
4.2.	Kohderyhmä ja aineiston keruu.....	12
4.3.	Aineiston analyysi	13
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	15
5.1.	Hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu kansainvälisessä opiskelijavaihdossa.....	15
5.1.1.	Kokemukset oppimisesta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä.....	15
5.1.2.	Ympäristöön ja sopeutumiseen liittyvät tekijät	18
5.2.	Opiskelijavaihdon kehittäminen hoitotyön opiskelijoiden ammatillista kasvua edistävämmäksi	19
5.2.1.	Lähetävään organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet	19
5.2.2.	Vastaanottavaan organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet	20
5.2.3.	Opiskelijalta vaadittavat ominaisuudet.....	20
6	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	22
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	24
	LÄHTEET	27
Liite 1	Saatekirje	

1 JOHDANTO

Nykyään suomalaisessa koulutuksessa kansainvälistymistä pidetään päämääränä, johon ammattikorkeakoulut ja yliopistot panostavat. Strategioita luomalla ja toimintoja kehittämällä monikulttuurisuus pyritään saamaan eläväksi osaksi opetusta, kehittämistyötä ja tutkimusta. Vuosille 2009–2015 korkeakoulujen kansainvälisyysstrategia nimeää viisi päätavoitetta, jotka ovat aidosti kansainvälisten korkeakouluuyhteisöjen kehittäminen, korkeakoulujen laadun ja vetovoiman lisääminen, osaamisen viennin edistäminen, monikulttuurisen yhteiskunnan tukeminen ja globaalin vastuun edistäminen. Vuonna 2006 valtakunnallinen kompetenssityöryhmä nimesi monikulttuurisen hoitotyön yhdeksi kymmenestä ammatillisen osaamisen ydinalueesta. (Koskinen 2010, 24–25.)

Opiskelijavaihto-ohjelmat Suomessa ja muualla Euroopassa ovat saaneet merkittävän aseman hoitotyön koulutusohjelmassa 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Opiskelijavaihto-ohjelmat ovat merkittävä mahdollisuus kulttuuristen taitojen kehittämiseen hoitotyössä. (Koskinen 2003, 1–2.) Vuonna 2008 Suomesta lähti opiskelijavaihtoon ulkomaille 8667 opiskelijaa ja Suomeen saapui 8843 opiskelijaa. Uusista korkeakouluopiskelijoista 17 % eli noin joka kuudes lähtee ulkomaille vaihtoon. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan ammattikorkeakouluopiskelijoita lähti vuonna 2008 ulkomaan vaihtoon 752 opiskelijaa. Hämeen ammattikorkeakoulusta lähti vuonna 2008 opiskelijavaihtoon 186 opiskelijaa. (Garam 2009, 4–16.) Opiskelijoiden mahdollisuus opiskella muissa maissa on parantunut Euroopan Unionin myötä mm. saatavuuden lisääntymisellä. Etuina ovat myös lisääntynyt informaatio- ja viestintäteknologia sekä parantunut yhteistyö oppilaitosten välillä. (Cowan 2007, 40.)

Hoitotyön koulutuksen aikaista ulkomaista opiskelijavaihtoa pidetään ympäri maailmaa tärkeänä monikulttuuristen taitojen opetus- ja oppimismenetelmänä. Tutkimuksissa on todettu, että opiskelijavaihto voi kehittää opiskelijan persoonallisuutta, ammatillisia valmiuksia, kognitiivisia taitoja ja globaalia ymmärrystä. Ulkomailla opiskelu on myös haasteellista ja opiskelun onnistuminen riippuu monista eri tekijöistä, jotka liittyvät opiskelijan persoonalliseen kypsyyteen, omiin valmiuksiin ja opiskelijavaihdon järjestelyihin ja rakenteeseen. (Koskinen 2010, 59.)

Tässä opinnäytetyössä kuvataan Hämeen ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoiden ammatillista kasvua kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. Opinnäytetyön avulla saadaan tietoa siitä, miten kansainvälinen opiskelijavaihto vaikuttaa hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun. Saatua tietoa voidaan hyödyntää kansainvälistä opiskelijavaihtoa kehitettäessä.

2 KANSAINVÄLINEN OPISKELIJAVAIHTO JA SEN VAIKUTUKSET

Aikaisempi tutkimus osoittaa, että ulkomailla suoritetulla opiskelijavaiholla voi olla useita myönteisiä vaikutuksia opiskelijan oppimiseen ja kehittymiseen. Eurooppalaiset opiskelijavaihto-ohjelmat tarjoavat mahdollisuuden ammatilliseen, kulttuuriseen ja persoonalliseen kehittymiseen lisäten kansainvälistä työllistettävyyttä. (Koskinen 2003, 4; Cowan 2007, 40.) Toisaalta myös tiedetään vieraassa kulttuuriympäristössä opiskeluun sisältyvän ongelmia. Vaihtokokemuksen onnistumisen edellytyksenä ovat opiskelijan psyykkinen joustavuus ja lähekkään ja vastaanottavan organisaation hyvä yhteistyö. (Koskinen 2003, 4.)

2.1. Kansainvälinen opiskelijavaihto

Opiskelijavaihto ulkomailla tarkoittaa sitä, että suomalaisessa korkeakoulussa tai ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleva opiskelija suorittaa osan opinnoistaan ulkomailla. Opiskelija hankkii vaihdon avulla kansainvälistä kokemusta, josta on hyötyä opinnoissa, työelämässä sekä elämässä ylipäätään. Ulkomaan vaihtojakso kehittää kielitaitoa sekä lisää ymmärrystä vieraista kulttuureista ja omasta opintoalasta. Yleensä opiskelijavaihto kestää muutamasta viikosta yhteen lukuvuoteen asti. Ulkomailla suoritettut opinnot sisällytetään osaksi Suomessa suoritettavaa tutkintoa. Vaihtokohteita on tarjolla Euroopassa ja sen ulkopuolella. (Suuntana maailma. 2009, 21.)

2.1.1. Kansainvälinen opiskelijavaihto tutkimuksissa

Ulkomailla opiskelua pidetään hyödyllisenä ihmisenä kasvamisen ja yleisten työelämävalmiuksien kehittymisen kannalta. Suomalaiset työnantajat uskovat, että opiskelu ulkomailla lisää kykyä selviytyä hankalista tilanteista, paineensietokykyä, suhteellisuudentajua, joustavuutta ja sosiaalisia valmiuksia sekä avartaa yleisesti näkemyksiä. Ulkomailla opiskelua pidetään hyödyllisenä myös kansainvälistymisen ja kansainvälisten näkökulmien kehittymisen kannalta. (Garam 2005, 55–59.) Tutkimustulosten perusteella kansainvälisen opiskelun hyödyt voidaan jakaa kulttuurisen asiantuntijuuden kehittymiseen, kognitiiviseen kehittymiseen ja ammatilliseen kehittymiseen. Kansainvälisellä opiskelulla arvioitiin olevan eniten vaikutusta ammatillisen kehittymisen alueella mahdollisuuteen työskennellä ulkomailla valmistumisen jälkeen sekä tietämykseen hoitotyöstä ja terveydenhuollosta muissa maissa. (Hosio 2008, 23, 34.)

Kansainvälisellä opiskelulla arvioitiin myös olevan jonkin verran vaikutusta kykyyn moniammatilliseen ryhmätyöhön, konfliktitilanteisiin suhtautumiseen ja potilaan kohtaamistaitoihin. Opiskelijavaiholla oli vaikutusta myös oman osaamisen kehittymiseen, käytännöntaitojen kehittymiseen ja ammatillisen itsevarmuuden lisääntymiseen. Kokemus antoi myös mahdollisuuden nähdä erilaisia sairauksia, hoitokäytäntöjä ja hoitokulttuuria

sekä hoitajan työnkuvaa. Kansainvälinen opiskelijavaihto on vaikuttanut myös tietoisuuteen omasta kulttuuritaustasta ja tietoisuuteen vieraista kulttuureista, se on avartanut opiskelijoiden maailmankuvaa ja lisännyt erilaisuuden ymmärtämistä. (Hosio 2008, 35–36, 38.) Tutkimustulosten mukaan kansainvälinen opiskelijavaihto tarjoaa keskeisen mahdollisuuden tutustua toisenlaiseen tapaan ajatella ja elää. Se on myötävaikuttanut syvemmän hoitotyön ymmärtämisen kehittymiseen, johon kuuluu kriittinen ja arvostava analyysi vaihtoehtoisista hoitotavoista. Kansainvälinen opiskelijavaihto oli myös kehittänyt selviytymistaitoja ja laajentanut ajattelua sekä antanut uutta perspektiiviä kommunikoinnin tärkeyteen. (Lee 2004, 119–120.)

2.1.2. Kansainvälisen opiskelijavaihdon hyödynnettävyys

Garamin (2000, 95.) mukaan opiskelijat kokevat saavansa opiskelijavaihdosta ulkomailta valmiuksia työelämään, kuten kielitaitoa, sosiaalisia taitoja ja selviytymistaitoja. Nämä ovat yleisiä valmiuksia, joita työnantajataho työntekijöiltä odottaa. Opiskelijavaihto antaa opiskelijalle laadukasta työkokemusta, jota työelämä arvostaa. Näin ollen se täyttää yhden keskeisimmistä sille ja koko korkeakoulutukselle asetetuista tavoitteista.

Kaikista positiivisista vaikutuksista huolimatta ulkomailla opiskelu ja kansainvälinen harjoittelu ei ole yleisesti työelämässä hyödynnettävä asia. Tutkimuksen mukaan kansainväliseen kokemukseen suhtautuminen jakaa työnantajien mielipiteet kahtia: vajaa puolet huomioi sen rekrytoidessaan vastavalmistunutta työntekijää ja hieman yli puolta työnantajista se ei kiinnosta. Suvaitsevaisuus ja empaattisuus korreloivat voimakkaammin kykyä toimia erilaisista kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kanssa ja näyttä tekijöitä arvostetaan eniten kuntasektorin työpaikoissa, sosiaali- ja terveysalalla ja palvelualoilla. (Garam 2005, 55–59.)

Suomalaisopiskelijoiden kansainvälisyystaidoilla on toivottu olevan vaikutusta myös yhteiskunnan tasolla, sen on toivottu auttavan suomalaista elinkeinoelämää menestymään kansainvälisessä kilpailussa. Kansainvälinen kokemus voi yksilötasolla olla kulttuurista pääomaa, josta voi olla apua työpaikkakilpailussa. (Garam 2000, 95.)

2.2. Hoitotyön opiskelijan ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu käsittää kaikki ammatillista osaamista, ylläpitämistä ja lisäämistä koskevat kehittämistoimet. Uusiutuminen on jatkuva, koko elinkaaren kestävä prosessi. Ammatillisen kehittymisen kannalta tärkeitä asioita ovat työn luonne ja työjärjestelyt, esimies-alainen-suhteet, organisaation ilmapiiri, työpaikan ihmissuhteet ja johtamistavat sekä johtamiskäytännöt. Tärkeintä ei ole objektiivinen todellisuus, vaan se, millaiseksi ihmiset kokevat työympäristön. Ammatillisen kasvun tavoitteena on parantaa osaamista, esim. uuden tiedon hankkimista, taitojen ja tekniikoiden

kehittämistä ja henkilökohtaisen arvostuksen kehittämistä. (Hilden 2002, 33.)

Hoitotyöntekijän ammatillinen kasvu on laaja-alaista tietojen, taitojen ja voimavarojen hankkimista ja se voi kestää koko elämän ajan. Ammatillista kasvua ja sen jatkuvuutta voidaan edistää työyhteisössä ja hoitoorganisaatiossa kiinnittämällä aiempaa enemmän huomiota hoitotyöntekijöiden yksilöllisiin taitoihin, kasvutarpeisiin ja kasvua edistäviin tekijöihin. (Niemi 2004, 2.) Ammatilliseen kasvuun saattaa myös liittyä pettymyksiä ja kielteisiä kokemuksia (Hopia & Heikkilä, 2005, 186).

2.2.1. Hoitotyön opiskelijan ammatillinen kasvu tutkimuksissa

Lonkaisen (2008, 28–29.) tutkimuksessa hoitotyön opiskelijoiden mukaan ammatillinen kasvu muodostui viidestä osa-alueesta, joita olivat ammatti-identiteetin muodostuminen, ammatillisten arvojen mukaan toimiminen, tietotaidon lisääntyminen, toimintatavan ja ajattelun syventyminen ja henkinen kasvu. Opiskelijoiden omaan ammatilliseen kasvuun kuuluivat oppimisen vaikeusasteen kasvaminen ja haasteiden lisääntyminen, itsetuntemuksen kasvaminen ja ammatti-identiteetin vahvistuminen sekä oma-aloitteisen työskentelytavan omaksuminen.

Sairaanhoitajaopiskelijan kehittyessä sairaanhoitajaksi rakentaa hän itselleen ammatillista identiteettiä. Ammatilliseen identiteettiin sisältyy sairaanhoitajan toimintaympäristö, toiminnan päämäärä ja arvot, suhde potilaaseen ja itse toiminta. Opiskelijan ammatillinen identiteetti muodostui vaiheittain. Ymmärryksen tulevaa työtä kohtaan kasvaessa, muuttui opiskelijan toiminta sen mukaan. (Ora-Hyytiäinen 2005, 1.)

Lonkaisen (2008) mukaan opiskelijat kokivat ammattiminnan kasvavan erityisesti ohjattujen harjoitteluiden aikana. Ammatillisen kasvun nähtiin olevan kehittymistä epävarmasta aloittelijasta pärjääväksi hoitajaksi. Tietojen lisäksi ammatillinen kasvu on myös taitojen hankkimista ja hallintaa. Ammatillisen kasvun myötä ajattelu muuttuu syvemmäksi, joka ilmenee muun muassa itsenäisen toimimisen lisääntymisenä. Ammatillisen kasvun lisääntyessä opiskelija tekee omia ratkaisuja ja osaa huomioda eri näkökulmia.

Henkinen kasvu on osa ammatillista kasvua ja siihen kuuluu myös oman ajattelutavan monipuolistuminen, vahvuuksien ja heikkouksien ymmärtäminen. Itsetuntemukseen kuuluivat ammatillisen itseluottamuksen lisääntyminen, minäkuvan vahvistuminen ja niin omien vahvuuksien kuin heikkouksienkin ymmärtäminen. Ammatillisen identiteetin vahvistuessa myös ihmisen kohtaamistaito kehittyi. (Lonkainen 2008, 28–35.)

2.2.2. Hoitotyönopiskelijoiden ammatilliseen kasvuun saatu tuki

Lonkainen (2008, 37.) toteaa tutkimuksessaan, että opiskelijat saivat tukea ammatilliseen kasvuunsa oppilaitoksesta ja harjoittelupaikoista. Ammatillista kasvua kuvaavia tekijöitä olivat mm. opiskelun monipuolinen toteutus, ammattitaitoisten opettajien tavoitettavuus ja monipuolisesti järjestetty ohjattu harjoittelu. Opiskelijoilla oli myös kokemuksia puutteellisesta tuesta ammattikorkeakouluopintojen aikana. Leen (2004, 119–120.) tutkimuksessa opiskelijat kokivat olevansa kotimaassaan ylisuojeltuja ja tukea ja apua oli aina saatavilla ongelmien ilmetessä. Opiskelijavaihdon aikana he kokivat olleensa omillaan, mikä koettiin aluksi shokeeraavana, mutta kasvattavana kokemuksena.

Hoitotyön opiskelijan ammatillisen kasvun ohjaus tapahtuu vuorovaikutuksessa, parhaimmillaan dialogina. Opiskelija kehittyy itseohjaukseen vähitellen, mutta tarvitsee kehityksessään tukea ja rohkaisua opintojen aikana. Käytännön harjoittelun aikana opiskelija sosiaalistuu työyhteisön jäseneksi ja sairaanhoitajan rooliin rakentaen identiteettiään sairaanhoitajana. (Ora-Hyytiäinen 2005, 2.)

Ammatillista kasvua tukivat muun muassa opettajien positiivinen asenne ja heiltä saatu tuki ja rakentava palaute. Oma tutoropettaja nähtiin myös tärkeänä. Harjoittelun palautekeskustelut nähtiin merkittävimpinä tuen antamisen muodoista. Ohjatussa harjoittelussa opiskelijan ammatillista kasvua tuki opiskelijan hyväksyminen osaksi työyhteisöä. Toiset kokivat oppilaitokselta saadun tuen puutteelliseksi, koettiin että osa opettajista ei tue heitä ollenkaan ja myös harjoittelupaikan ohjaajan sitoutumattomuus tehtäväänsä koettiin puutteeksi. (Lonkainen 2008, 37–42.) Opettajien suhtautumistapa ja opiskelumenetelmät vaikuttivat opiskelijoiden motivaatioon ja sen myötä oppimisen mielekkyyteen ja merkityksellisyyteen (Hopia & Heikkilä 2005, 186).

2.3. Monikulttuurisen hoitotyön oppiminen

Monikulttuurinen yhteiskunta on ideaalimalli, joka ei missään maailman valtiossa ole ainakaan vielä toteutunut. Se voi kuitenkin olla tavoite, kun mietimme yhteiskuntamme ja sen palvelujen kehittämisen suuntia. (Räty 2002, 48.) Maailmassa on vain vajaat 200 valtiota, mutta erilaisia kulttuureita on arvioitu olevan noin 10 000. Valtioiden monikulttuurisuus onkin enemmän sääntö kuin poikkeus. Kulttuurien kohtaaminen vaatii aina sopeutumista. Eri kulttuureissa saattaa olla esimerkiksi erilaisia arvoja ja lastenkasvatusmenetelmiä. Kuitenkin kulttuurit muuttuvat kohdatessaan. Tämä koskee myös eri kulttuureja edustavia ihmisiä, joiden tunteet, uskomukset, arvot, asenteet, käyttäytyminen ja samaistumiskuviot muuttuvat jossain määrin monikulttuurisessa ympäristössä. (Liebkind 2000, 171.) Monikulttuuristuva yhteiskunta koskettaa meitä kaikkia yksilöinä tavalla tai toisella. Monikulttuurisuus tarkoittaa uudenlaisia konkreettisia, arkipäiväisiä haasteita, kykyä toimia uudenlaisissa tilanteissa. (Huttunen, Löytty ja Rastas 2005, 19–23.)

Monikulttuurisella hoitotyöllä tarkoitetaan erilaisten kulttuurien parissa tehtävää hoitotyötä ja hoitoyhteisöä, jonka työntekijät ja asiakkaat ovat peräisin eri kulttuureista ja etnisistä ryhmistä. Monikulttuurisessa hoitotyössä keskeistä on ihmisten kulttuuristen lähtökohtien huomioiminen ja kanssakäymistä leimaa erilaisuuden kunnioitus, tasa-arvoisuus ja yhdenvertaisuus. Monikulttuurisessa hoitotyössä päämääränä on asiakkaan kulttuuritaustan huomioiminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. (Koskinen 2010, 18–19.) Monikulttuurisen hoitotyön taustalla ovat samat eettiset arvot, kuin muussakin ammatillisessa hoitotyössä. Hoitotyön eettinen merkitys kytkeytyy ihmisen haavoittuvuuteen ja inhimilliseen huolenpitoon. (Abdelhamid 2010, 78.)

Sairaanhoitaja toimii oman alansa kansainvälisissä asiantuntijatehtävissä ja monikulttuurisissa työyhteisöissä, siksi sairaanhoitajan tulee tuntee kulttuurin merkitys terveyden edistämiseksi. Ammatissaan sairaanhoitajat voivat tavata moniin eri kulttuureihin ja etnisiin ryhmiin kuuluvia ihmisiä. Jotta vieraasta kulttuurista tulleiden ihmisten kohtaaminen onnistuisi, tulisi sairaanhoitajalla olla tietoa muista kulttuureista. Potilas ei kuitenkaan saa tulla kohdatuksi tietyn kulttuurin tai uskonnon edustajana. Ihmisellä täytyy olla lupa olla oma itsensä, jolla on oma elämäntapa, mielipiteet, ajatukset ja asenteet. (Hanssen 2006, 79–81.) Sairaanhoitajan tulee osoittaa oivalluskykyä, mielikuvitusta ja ymmärrystä parhaan kykynsä mukaan. Tällöin on mahdollista huolehtia potilaasta sekä sanallisesti että hoitotoimenpitein tavalla, joka on asiallinen suhteessa tilanteeseen, potilaan tarpeisiin sekä sairaanhoitajan omaan ammattitaitoon, olipa potilaan tausta mikä tahansa. (Hanssen 2006, 106.)

Sairaanhoitajan eettisten ohjeiden mukaan jokaista potilasta hoidetaan yhtä hyvin ja kunkin yksilöllisen hoitotarpeen mukaan riippumatta potilaan terveysongelmasta, kulttuurista, vakaumuksesta, äidinkielestä, iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, sukupuolisesta suuntautuneisuudesta, poliittisesta mielipiteestä tai yhteiskunnallisesta asemasta. (Qvick 2010, 764.)

Hahon (2010, 40–41.) mukaan hoitotyön monikulttuurisuus on tilanne, jossa asiakkaalla, potilaalla, omaisella tai sairaanhoitajalla on valtaväestöstä poikkeava kulttuuritausta, jolla on vaikutusta tehtävään hoitotyöhön. Näiden kulttuuristen ilmiöiden taustalla voi olla yksilön valtaväestöstä poikkeava tapa tai perinne, omantunnon kysymys tai uskonnollinen tai poliittinen vakaumus. Hoitamisen peruslähtökohdat ovat kulttuurista riippumattomia. Tämä onkin hyvä pitää mielessä kohdattaessa ja ratkaistaessa käytännön kysymyksiä. Vastavuoroinen kuunteleminen, toisen kunnioittaminen ja sovittelu mahdollistavat sen, ettei kulttuuritausta aiheuta ongelmia.

Ihminen on aikakaudesta ja kulttuurista riippumatta samanlainen. Hän tuntee iloa ja surua, kokee kehon heikkoutta, kipuja, synnytystuskia tai ahdistusta. Hoitamisen tarve ilmenee samankaltaisena, vaikka sitä ilmaistaan eri tavoin ja siitä johtuvat syyt voivat poiketa toisistaan eri aikakausina ja eri

kulttuureissa. Hoitamisen tavat ja ihmiselle annetut merkitykset vaihtelevat. Ihmisen inhimillinen ominaisuus on yleismaailmallinen humaani arvo ja hoitaminen inhimillisenä toimintana on yleismaailmallista. (Haho 2009, 39.)

2.3.1. Monikulttuuristen taitojen kehittymistä edistävät tekijät

Monikulttuuristen taitojen oppiminen on pitkä prosessi ja se jatkuu vielä koulutuksen jälkeenkin. Terveysalan koulutuksessa käynnistetään ja vahvistetaan opiskelijoiden kulttuuritietoisuuden kehittymistä ja annetaan valmiuksia tasa-arvoon ja hyvään hoitotyöhön perustuvaan monikulttuurisen työn toteuttamiseen. (Koskinen 2010, 55.) Kansallistunne on osa itsetuntemusta ja siitä kiinnipitäminen on arvokas asia vieraassa kulttuuriympäristössä. Itsetuntemus on myös eettisen toiminnan perusta hoitotyössä. Se auttaa ymmärtämään toisen ihmisen arvoa ja henkistä kulttuuria, jotka esiintyvät erilaisina monikulttuurisina ilmiöinä. (Haho 2010, 40–41.)

Leen, Pangin, Wongin ja Chanin (2007, 868–877.) tutkimuksessa opiskelijoista 98 % raportoi erittäin myönteisiä kokemuksia opiskelijavaihdosta. He tunsivat saavuttaneensa suuremman tietoisuuden tehokkaista terveysohjaustaidoista ja viimeisimmästä kehittyneestä hoitoteknologiasta sekä monikulttuurisuudesta yhteydessä heidän persoonalliseen ja ammatilliseen kehittymiseensä. Sairaanhoidajaopiskelijat olivat äärimmäisen vaikuttaneita opiskelijoiden ja vastaanottavan koulun vieraanvaraisuudesta ja avuliaisuudesta. Syitä, jotka myötävaikuttivat vaihto-opiskeluohjelmaan osallistumiseen, olivat mahdollisuus matkustaa, saada uusia ystäviä, kokea hoitamisen harjoittelu ja kulttuuri toisessa maassa ja kulttuurinen kokemus sekä oman instituutin tai yliopiston asian ajaminen.

Ollila (2008, 1.) toteaa monikulttuurisuuden ilmenevän toiminta-ajatuksissa ja -tavoitteissa laajasti ja monipuolisesti. Kuitenkin tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että monikulttuurisuutta ja kulttuurin merkityksen ymmärtämistä tulisi jatkossa käsitellä laajemmin opetussuunnitelmissa. Mahdollisesti opetussuunnitelmassa voisi olla monikulttuurisuusaiheesta opintojakso tai opintokokonaisuus. Momeni, Jirwe ja Emami (2008, 504–505.) toteavat tutkimuksessaan opetussuunnitelmien olevan jäljessä, mitä tulee hoitotyön opiskelijoiden kulttuuristen taitojen kehittymiseen. Monikulttuuriseen hoitotyöhön liittyville opintojaksoille ei ole asetettu selkeitä tavoitteita ja ohjelinjoja, jolloin kurssin sisältö ja anti riippuvat paljon opettajan asiantuntijuudesta.

Kansainvälisellä opiskelulla on paljon vaikutusta ammatillisessa, persoonallisessa ja kognitiivisessa kehittämisessä sekä kulttuurin asiantuntijuuden kehittämisessä (Hosio 2008, 46). Leen (2004, 113.) tutkimustulosten mukaan sairaanhoidajaopiskelijat uskovat, että heidän kansainvälisellä opiskelijavaihtokokemuksellaan oli syvä vaikutus heidän persoonalliseen kehittymiseensä auttamalla heitä siirtymisessä opiskelijasta päteväksi sairaanhoidajaksi. Vaihto-opiskelijat kokivat monikulttuurisella hoitotyöllä olleen vaikutusta heidän oppimiselleen. Opiskelijavaihdosta opiskelijat

olivat saaneet uutta näkökulmaa hoitotyöhön ja omaan tulevaan ammat-
tiinsa, oppineet ryhmätyötaitoja ja non-verbaalisen viestinnän merkitystä.
He kokivat oppineensa joustavuutta ja saaneensa itsevarmuutta selvitä
haastavistakin tilanteista. (Scholes & Moore 2000, 68; Lee 2004, 118–
120.) Kognitiivisen kehittymisen kannalta ulkomailla opiskelulla oli eniten
vaikutusta kielitaidon ja kommunikaatiotaitojen kehittymiseen sekä moti-
vaatioon opiskella vieraita kieliä, kommunikaatiotaitoihin ja sanattomiin
viestintätaitoihin. (Hosio 2008, 39–49.)

Vaihto-opiskelijoiden saapuessa isäntämaahan he kohtaavat usein kulttuu-
rishokin. (Koskinen 2003, 98; Scholes & Moore 2000, 69.) Toiset opiske-
lijat sovelsivat kulttuurien välisiä eroja ja tulivat osalliseksi työyhteisöön,
toiset opiskelijat eivät sopeutuneet ja jäivät ulkopuolisiksi niin työtiimeis-
sä kuin isäntäkulttuurissakin. Kyky päästä ongelmien ja vastoinkäymisten
yli ja tunne selviytymisestä ongelmista huolimatta olivat olennaisia moni-
kulttuurisen pätevyyden oppimisessa. Opiskelijoiden itseluottamus kasvoi
ja he kasvoivat ihmisenä. (Koskinen 2003, 98.)

Opiskelijat tunsivat oman kokemuksensa erilaisena olosta vieraassa kult-
tuurissa auttavan heitä ymmärtämään asiakkaita, joilla on erilainen etninen
tausta ja kulttuuri. (Koskinen 2003, 98–99; Scholes & Moore 2000, 69;
Lee 2004, 119.) Opiskelijoilla, joilla ei ollut suuria vaikeuksia sopeutua
isäntämaan kulttuuriin, saivat aitoa motivaatiota erilaisuuksien ymmärtä-
miseen. He myös verkostoituivat paikallisten ihmisten kanssa ja saivat ys-
täviä. Hoitaja-opiskelijasuhde edisti opiskelijan yleistä selviytymistä vie-
raassa maassa ja harjoittelupaikassa. Se helpotti opiskelijan yhdentymistä
harjoittelupaikkaan ja välitti hyvää hoitotyön käytäntöä. Heistä tuli tiimin
jäseniä työyhteisöissään ja he harjoittivat hoitotaitojaan monin tavoin.
(Koskinen 2003, 98–99, 101.)

Kivisen (2005, 26–42.) tutkimuksessa opiskelijat kokivat vaihtokohde-
maassa ihmisten välisen läheisyyden ja sanallisen viestinnän ajoittain
hämmäntäväksi ja erilaiseksi mihin oli totuttu. Myös vallankäytön koettiin
osaltaan liittyvän kulttuuriseen vuorovaikuttamisen tapaan. Yksilöllisyys
hoitotyössä toteutui hyvin. Työilmapiiriä pidettiin rennompana ja iloisem-
pana ja opiskelijoiden kokemuksen mukaan sillä oli myös vaikutusta poti-
laiden saamaan hoitoon. Opiskelijat kokivat suhteensa hoitajiin luonteviksi
ja he tunsivat itsensä tervetulleiksi. Hoitokäytäntöjen moninaisuus tuli
esille monissa asioissa ja herätti ihmetystä opiskelijoissa. Perhe ja läheiset
nähtiin hoitoyhteisöön kuuluvina henkilöinä, toisin kuin Suomessa.

2.3.2. Monikulttuuristen taitojen kehittymistä estävät tekijät

Burnard (2005, 176–177.) kuvaa tutkimuksessaan tavallisimpia ongelmia
ulkomailla opiskeluun liittyen. Ensimmäistä kertaa vieraaseen maahan
opiskelemaan lähtevät saattavat kokea pelkoa ja ahdistusta. Ahdistuksen
lisäksi saattaa ilmetä väsymystä jatkuvasta yrityksestä sopeutua, ärtyisyyt-
tä ja vihaisuutta, unettomuutta, kokemuksia ystävien ja kotoisuuden tun-
teen sekä tuttujen ruokien menetyksestä, kokemuksia kohdemaan torjun-

nasta sekä arvojen ja identiteetin sekasortoa. Sen lisäksi, että opiskelijat joutuvat opiskelemaan vieraalla kielellä, on heidän myös eletävä täysin vieraassa paikassa.

Koskisen (2003, 96–97.) tutkimuksessa tuli esille huono ulkomaan vaihto-ohjelmien organisointi. Organisatoriset ongelmat ilmentyivät opiskelijoiden keskuudessa kokemuksina tiedon puutteesta, tietämättömyytenä, vihana ja jopa ahdistuneisuutena.

Nuoret ulkomailla opiskelevat opiskelijat kohtaavat ongelmia muun muassa seuraavissa asioissa: rasistinen syrjintä, kieliongelmat, asumiseen liittyvät ongelmat, vieras ruokavalio, taloudelliset ongelmat, väärinkäsitykset ja yksinäisyys. Nuorilla opiskelijoilla paineita oli myös itsenäisestä selviytymisestä emotionaalisesti ja taloudellisesti. Opiskelun suhteen paineita aiheutti suuri työmäärä ja monimutkainen opiskelumateriaali sekä tunne oman maansa lähettiläänä tai edustajana olemisesta. (Burnard 2005, 176–177.) Myös Leen (2004, 114, 120.) tutkimuksesta nousivat esiin rasismi ja ihmisten asenteet, kieliongelmat ja taloudelliset tekijät.

Opiskelijat tunsivat, ettei heitä ollut kunnolla valmennettu kohtaamaan kulttuurien välisiä eroja ja he eivät olleet saaneet riittävästi oppia vieraasta kulttuuriympäristöstä. Etenkin opiskelijavaihdon aluksi tämä aiheutti suunnattoman suuria väärinkäsityksiä ja ongelmia. (Koskinen 2003, 96–97.) Sama ilmiö tulee esiin myös Hosion (2008, 41.) tutkimuksessa. Opiskelijoista 30 % oli kohdannut ongelmia oppilaitokseltaan saamaan tukeen ja ohjaukseen sekä ennakkotietojen riittävyyteen ennen lähtöä. Myös yhteydenpidossa ja kielitaidossa koettiin jonkin verran ongelmia. Koskisen (2003, 99.) tutkimuksessa osa opiskelijoista koki kielimuurin vaikeuttavana tekijänä. Kielimuurista huolimatta opiskelijat onnistuivat osoittamaan sanallista ja sanatonta huolenpitoa vuorovaikutuksessaan asiakkaiden kanssa. Leen (2004, 119.) tutkimuksen mukaan opiskelijavaihdon aikana opiskelijoiden ei ollut mahdollista saada virallista kieliopetusta. Kivisen (2005, 27.) tutkimuksessa vierasta kieltä ei koettu ongelmalliseksi, mutta omaan kulttuuriin kuulumaton jatkuva rupattelu koettiin välillä rasittavaksi.

Opiskelijat, jotka eivät kyenneet kaventamaan eroa kielen ja muiden kulttuurin välisten muurien välillä, putosivat negatiiviseen oppimisprosessiin. He kokivat kulttuurisen kohtaamisen liian ylivoimaisena ja eristäytyivät paikallisista ihmisistä. Tutkimuksista ilmeni opiskelijoiden kokemus, että he jäivät taka-alalle ja että heidät jätettiin yksin, sekä kokemus hoitoyhteisöstä eristäytymisestä. Opiskelijat kokivat jopa itseensä kohdistuvaa vihamielisyyttä. (Koskinen 2003, 99; Lee 2004, 120.) Ulkopuoliseksi jääneet eivät löytäneet mahdollisuutta harjoittaa hoitotaitojaan vieraassa kulttuuriympäristössä. Sanalliset ja sanattomat viestintätilanteet asiakkaiden kanssa olivat liian uhkaavia heille. Opiskelijoilla, joilla oli monikulttuurinen tutor-opettaja, nimetty ohjaaja ja tutor-opiskelija oli enemmän positiivisia kokemuksia ulkomaisesta opiskelijavaihdosta, kuin niillä joilla ei tätä tukea ollut. Tutorit käyttivät rohkaisun menetelminä keskustelua kahden

kulttuurin välisistä eroista, mutta kokemusten reflektointi oli vähäistä. Tutorit olivat kuitenkin usein epävarmoja ja heillä ei ollut työkaluja käsitellä yksittäisen opiskelijan negatiivisia tunteita, kuten yksinäisyyttä ja kotikäväää tai asiaankuulumatonta käyttäytymistä. (Koskinen 2003, 99–100.)

Eniten ongelmia kansainvälisessä opiskelussa koettiin käytännön harjoitteluun liittyen. Etenkin ohjaus ja harjoittelun toteutuminen koettiin ongelmallisena. (Hosio 2008, 41.) Osa opiskelijoista koki, että he joutuivat opiskelijavaihdon aikana osallistumaan liian paljon perushoittoon (Kivinen 2005, 33).

Vuorovaikutuksen puutteet koulun ja opiskelijoiden välillä aiheuttivat opiskelijoissa turhautumista. Myös koulun ja harjoittelupaikan välillä oli paljon puutteita vuorovaikutuksessa. Opiskelijat havaitsivat, että ulkomaisen vaihtokohteen harjoittelupaikan henkilökunta ei tiennyt heidän taustoistaan, oppimistavoitteistaan ja opiskelun vaatimuksista. Toisinaan henkilökunta ei edes tiennyt ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden saapumisesta yksikköön. (Koskinen 2003, 97.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. Tavoitteena oli tuottaa tietoa kansainvälisen opiskelijavaihdon vaikutuksesta hoitotyön opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle, jota voidaan hyödyntää kansainvälistä opiskelijavaihtoa kehitettäessä.

Tutkimustehtävät olivat seuraavat:

1. Miten kansainvälinen opiskelijavaihto on vaikuttanut hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun?
2. Miten kansainvälistä opiskelijavaihtoa voitaisiin kehittää hoitotyön opiskelijoiden ammatillista kasvua edistävämmäksi?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1. Opinnäytetyön lähestymistapa

Opinnäytetyön lähestymistapa oli kvalitatiivinen eli laadullinen. Opinnäytetyössä käytettiin narratiivista tiedonkeruumenetelmää ja aineisto kerättiin hoitotyön opiskelijoiden matkaraporttien avulla. Heikkisen (2007, 142–147.) mukaan narratiivisuus tutkimuksessa viittaa lähestymistapaan, jossa huomio kohdistuu kertomuksiin tiedon välittäjänä ja rakentajana. Kerrontaan perustuvaa narratiivista aineistoa ovat haastattelut tai vapaat kirjalliset vastaukset, joissa tutkittaville annetaan mahdollisuus omin sanoin kertoa käsityksensä asioista.

Narratiivisuudessa lähtökohtana on kertojan näkökulma. Narratiivisuudella tavoitellaan yksilön ainutlaatuisen näkökulman ymmärtämistä omassa kontekstissaan. (Erkkilä 2005, 196.) Tässä opinnäytetyössä kontekstilla tarkoitetaan hoitotyön opiskelijana olemista ja oppimista vieraassa kulttuurissa.

Hoitotieteellisessä tutkimuksessa narratiivisen menetelmän etuja on sen kyky paljastaa hoitotyön ydintä hoitotyön toimijoiden kokemuksen kautta. Narratiivisen menetelmän käyttö puoltaa paikkaansa, koska se tuo inhimillisen näkökulman päätöksenteon tueksi. Se paljastaa kulttuurissa ja hoitotyön kontekstissa syntyviä merkitysrakenteita, jotka ovat yksilöllisiä ja kollektiivisia. Menetelmä lisää ymmärrystä ihmisten hoitamisesta erilaisissa tilanteissa ja voi näin laajentaa ammatillista ja moraalista ulottuvuutta hoitamisen todellisuuteen. (Korhonen & Paasivaara 2007, 27.)

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmäksi valittiin nimenomaan narratiivinen tiedonkeruumenetelmä, koska vapaamuotoisen kerronnan uskottiin antavan yksityiskohtaisempia vastauksia tutkimustehtäviin. Opiskelijavaihto on jokaisella hyvin yksilöllinen kokemus, ja aineistoksi haluttiin hoitotyön opiskelijoiden omia kertomuksia kokemuksistaan ja tunteistaan. Matkaraportit ja esseekirjoitukset perustuivat opiskelijoiden vapaamuotoiseen kerrontaan opiskelijavaihdosta.

4.2. Kohderyhmä ja aineiston keruu

Kohderyhmä muodostui Hämeen ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoista, jotka olivat kansainvälisessä opiskelijavaihdossa vuonna 2009. Opiskelijat olivat sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoita. Opinnäytetyölle anottiin tutkimuslupa Hämeen ammattikorkeakoululta. Tutkimusluvan jälkeen alkoi aineiston keruu. Aineisto kerättiin kahdenkymmenen opiskelijan matkaraporteista sekä kahdesta esseekirjoituksesta. Opiskelijat palauttavat matkaraportin opiskelijavaihdon päätyttyä määräaikaan mennessä. Matkaraportit löytyvät Hämeen ammattikorkeakoulun kotisivuilta opiskelijaportaalin kansainvälisyysosioista. Esseekirjoituksia pyydettiin sähköpostilla. (Liite 1) Opiskelijoiden sähköpostiosoitteet löy-

tyivät HAMK:n GroupWise -ohjelmasta muodossa etunimi.sukunimi@student.hamk.fi.

4.3. Aineiston analyysi

Perusanalyysimenetelmä laadullisen tutkimuksen perinteissä on laadullinen sisällönanalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2003, 93). Opinnäytetyön aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Laadullisen analyysin yhteydessä puhutaan usein induktiivisesta ja deduktiivisesta analyysistä. Induktiivisessä eli aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävän asetelun mukaisesti. Sisällönanalyysin avulla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysi sopii hyvin täysin strukturoimattoman aineiston analyysiin. Aineistolähtöistä laadullista analyysiä voidaan kuvata karkeasti kolmivaiheiseksi prosessiksi, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden muodostaminen. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 95, 97, 105–115.)

Aineiston pelkistämävaiheessa aineisto pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan kaikki tutkimukselle epäolennainen pois. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, minkä mukaan aineistoa pelkistetään koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Ennen analyysia valitaan analyysiyksikkö tutkimustehtävän ja aineiston laadun ohjaamana. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 111–112.)

Ryhmittelyvaiheessa aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroja kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja luokitellaan yhdeksi luokaksi sekä nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 112–113.)

Ryhmittelyvaiheen jälkeen tulee aineiston abstrahointi, jossa aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 113–114.)

Matkaraporteista ja esseekirjoituksista saatu aineisto luettiin useita kertoja läpi ja sen avulla luotiin hyvä pohja aineiston analyysille. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista valittiin analyysiyksiköt tutkimustehtävän pohjalta. Analyysiyksikköinä olivat lauseet ja ilmaukset. Pelkistämävaiheessa aineistosta karsittiin kaikki epäoleellinen pois tutkimustehtävien ohjaamina. Aineiston ryhmittelyvaiheessa alkuperäisilmaukset koodattiin tarkasti läpi ja kuvaavista käsitteistä etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroja.

Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmiteltiin ja luokiteltiin. Luokittelussa aineisto tiivistyi. Tämän opinnäytetyön abstrahointi- eli käsitteellistämävai-

heessa pyrittiin kuvaamaan tutkimuskohdetta yleiskäsitteiden avulla. Sisällönanalyysissä pyritään siis ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 115). Ilmauksien yhtäläisyyksien ja erojen perusteella pelkistetyistä ilmauksista muodostui alaluokkia ja yläluokkia. Sisällönanalyysi toteutettiin kaksivaiheisesti tutkimustehtävien mukaan. Ensin analysoitiin hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun vaikuttaneita tekijöitä kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Toisessa osassa aineistosta analysoitiin siitä nousseet kehittämiskohteet.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

5.1. Hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu kansainvälisessä opiskelijavaihdossa

Sisällönanalyyseissä alaluokiksi muodostuivat kielitaidon kehittymiseen liittyvät tekijät, oppimiseen saatu tuki ja ohjaus, kädentaitojen kehittyminen ja henkinen kasvu sekä kulttuurin kohtaamiseen ja oppimiseen liittyvät tekijät, itsestä riippuvat ja riippumattomat sopeutumiseen liittyvät tekijät, vapaa-ajanvietto ja ihmissuhteet. Alaluokkiin pohjautuen yläluokiksi muodostuivat kokemukset oppimisesta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä ja ympäristöön ja sopeutumiseen liittyvät tekijät. Pääluokaksi muodostui kokemukset ammatillisesta kasvusta ja siihen liittyvistä tekijöistä. (Kuvio1.)

Kuvio 1 Kansainvälisen opiskelijavaihdon vaikutukset hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun

5.1.1. Kokemukset oppimisesta ja siihen yhteydessä olevista tekijöistä

Kokemukset oppimisesta opiskelijavaihdon aikana jakautuvat kielitaidon kehittymiseen liittyviin tekijöihin, oppimiseen saatuun tukeen ja ohjaukseen, kädentaitojen kehittymiseen ja henkiseen kasvuun sekä kulttuurin kohtaamiseen ja oppimiseen liittyviin tekijöihin.

Lähes kaikissa kirjoituksissa mainittiin kielitaidon kehittymistä tapahtuneen runsaasti opiskelijavaihdon aikana. Jatkuvan vieraan kielen käytön koettiin edistäneen sitä. Osa opiskelijoista oli opiskellut kieltä ennen vaihtoa ja osa opiskeli kieltä vaihdon aikana, minkä koettiin edistäneen kielitaidon kehittymistä. Muutamat opiskelijat kokivat oman kielitaitonsa hyväksi, eikä vieraaseen kieleen liittyviä ongelmia ilmennyt. Joissakin kirjoituksissa kerrottiin kieliopetuksen ja tukiopetuksen saamisesta opiskelijavaihdon aikana. Monissa kirjoituksissa opiskelijat olivat kokeneet kielen suhteen myös ongelmia. Haasteita koettiin olleen ammattisanaston sekä oman puutteellisen kielitaidon kanssa, etenkin opiskelijavaihdon alkuvaiheessa. Useissa kirjoituksissa kerrottiin haasteista, jotka liittyivät muun muassa murre-eroihin ja erilaisiin aksentteihin sekä paikallisten ihmisten heikkoon englanninkielen taitoon.

”...oli siis vaikea muodostaa välillä tarpeeksi yksinkertaista kysymystä, että tulkkina toiminut opiskelija osasi sen kääntää oikein esim. vuokranantajalle, joka ei puhunut englantia.”

Osa opiskelijoista koki harjoitteluiden ohjaajien heikon englanninkielen taidon vaikuttaneen opiskelijan saamaan ohjaukseen, ja vastaanottavan oppilaitoksen henkilökunnan heikon kielitaidon vaikeuttaneen asioiden hoitoa. Haasteita koettiin olleen myös omassa vieraan kielen käyttöön sopeutumisessa. Monista kirjoituksista nousi esiin kielivalmennuksen puute, minkä koettiin vaikeuttaneen sopeutumista vieraan kielen käyttöön.

Kokemukset saadusta tuesta ja ohjauksesta vaihtelivat paljon. Osalla opiskelijoista vaihtokohteessa oli mukana opettaja omasta koulusta, mikä koettiin todella merkittävänä tekijänä. Sen koettiin helpottaneen asioiden hoitoa ja ennakkojärjestelyt oli heillä hoidettu paremmin. Opettajilta, kv-koordinaattorilta ja muilta opiskelijoilta saatu tuki koettiin tärkeäksi.

”Kv-koordinaattorimme kierrätti meitä seudulla, tutustutti sairaalaan ja auttoi käytännön asioissa.”

Joissakin kirjoituksissa mainittiin harjoittelupaikan hyvä ohjaus ja perehdytys sekä ohjaajalta saatu tuki. Muutamissa kirjoituksissa opiskelijat kokivat, että eivät saaneet riittävästi ohjausta ja tukea harjoittelupaikasta sekä kv-koordinaattorilta. Harjoittelupaikassa ei aina ollut nimettyä ohjaajaa. Joissakin kirjoituksissa tuli esille paikallisen kv-koordinaattorin välinpitämättömyys opiskelijoita kohtaan.

”Harjoitteluvaihtoa suorittamassa olleet ovat lähes oman onnensa nojassa koko reissun ajan.”

Ammatillinen kehittyminen jakautui kädentaitojen kehittymiseen ja henkiin kasvuun. Noin puolessa kirjoituksista opiskelijat olivat kokeneet kädentaitojen kehittyneen opiskelijavaihdon aikana, opiskelijat saivat kokemuksia esimerkiksi näyttöiden otosta, lääkehoidosta ja erilaisista toimenpiteistä. Luottamus opiskelijoita kohtaan ilmeni vastuun antamisena. Suurin

osa opiskelijoista koki saaneensa uutta perspektiiviä hoitotyöhön. Uusia palkitsevia kokemuksia opiskelijat saivat hoitaessaan eri asemassa olevia ja eri lähtökohdista tulevia ihmisiä. Erilaiset ihmiskohtalot ja rankatkin kokemukset herättivät opiskelijoissa paljon ajatuksia kuten säälin tunnetta. Tunne selviytymisestä vieraassa kulttuurissa mainittiin muutamissa kirjoituksissa.

Ammatillisuutta rajoittavat tekijät liittyivät pääasiassa harjoitteluun. Monissa kirjoituksissa nousi esiin, että opiskelijat eivät päässeet osallistumaan hoitotyöhön samalla tavalla kuin kotimaassa. Näissä kirjoituksissa opiskelijat olivat kokeneet olleensa lähinnä sivustaseuraajan roolissa, mikä aiheutti turhautumista.

”Ammatillisesti saimme näistä viikoista hyvin vähän, mutta näimmepä mitä siellä tapahtuu...”

Kliinisen hoitotyön toimintoihin osallistuminen oli rajallista, mitä osaltaan selittää maiden väliset erot terveydenhuollon järjestelmässä ja sairaanhoitajan työnkuvassa. Monissa maissa perheenjäsenet ja omaiset ovat näkyvänä osana hoitotyötä.

”Omaiset ja lähihoitajat hoitavat perushoidolliset toimenpiteet, joten opiskelija saa rauhassa keskittyä lääkehoitoon, näytteisiin yms.”

Osa opiskelijoista koki harjoitteluiden olleen huonosti organisoituja ja ne tuntuivat sekavilta eivätkä asiat menneet aina suunnitellusti. Osa opiskelijoista koki henkilökunnan suhtautuvan välinpitämättömästi vaihto-opiskelijoita kohtaan. Opiskelun vieraassa maassa koettiin olleen haasteellista, muttei ylitsepääsemätöntä.

Kaikissa kirjoituksissa kerrottiin kulttuurin kohtaamiseen ja oppimiseen liittyvistä tekijöistä. Etukäteen hankittu tieto kohdemaan kulttuurista auttoi opiskelijoita vieraan kulttuurin kohtaamisessa. Ihmisten erilainen käytös vieraassa kulttuurissa aiheutti muutamilla opiskelijoilla kielteisiä tunteita, joita olivat esimerkiksi ärsytys ja ahdistus. Monissa kirjoituksissa opiskelijat olivat pohtineet hoitokulttuurin eroja maiden välillä, esimerkiksi kohdemaan aseptiikan ja ergonomian puutteellisuutta. Opiskelijat olivat kokeneet oppineensa ymmärtämään vierasta kulttuuria ja kohtaamaan eri kulttuureista tulevia ihmisiä. Monissa kirjoituksissa mainittiin erilaisen hoitokulttuurin havainnoinnista esimerkiksi paikallisista ja vaihtoehtoisista hoitomuodoista. Opiskelijat olivat tehneet havaintoja myös erilaisesta etiikasta ja vallankäytöstä potilaita kohtaan.

”Myös potilaan kohtaaminen oli mielenkiintoista katseltavaa. Uskonnon vaikutus, kastijärjestelmä ja miehen sekä naisen eriarvoisuus näkyivät selkeästi.”

5.1.2. Ympäristöön ja sopeutumiseen liittyvät tekijät

Kirjoituksissa mainittiin itsestä riippuvina sopeutumiseen liittyvinä tekijöinä muun muassa oma avoimuus ja ennakkoluulottomuus. Joissakin kirjoituksissa tuli esiin, ettei opiskelijavaihtoa kannata suunnitella liikaa etukäteen, ja niin sanottu suunnittelemattomuus koettiin myönteiseksi asiaksi. Opiskelijan omalla asenteella ja omilla käytöstavoilla koettiin olleen vaikutusta vieraaseen kulttuuriin sopeutumisessa. Esimerkiksi opiskelijan omien arvojen ja tietoperustan ollessa erilainen paikallisen henkilökunnan kanssa, kokivat opiskelijat kuitenkin paremmaksi kunnioittaa paikallista kulttuuria ja toimia niin sanotusti maassa maan tavalla.

”Varsinkin lapsi potilaiden kohtalo askarrutti monien mieltä kun lapset jäi hoitamatta ja lääkärit sanoivat vain ettei mitään voi enää tehdä, olimme eri mieltä.”

Monissa kirjoituksissa omalla riittävällä kielitaidolla koettiin olleen paljon vaikutusta sopeutumiseen. Lähes kaikissa kirjoituksissa opiskelijat olivat tutustuneet kohdemaahan ja paikalliseen kulttuuriin. Opiskelijat olivat kiinnostuneita kohdemaasta ja halukkaita hankkimaan tietoa siitä. Osa opiskelijoista koki huolta omasta pärjäämisestään opiskelijavaihdon aikana.

Itsestä riippumattomat sopeutumiseen liittyvät tekijät jakautuivat myönteisiin ja kielteisiin tekijöihin. Monissa kirjoituksissa tuli esiin paikallisten ihmisten ystävällisyys ja myönteinen suhtautuminen vaihto-opiskelijoita kohtaan. Osaston hyvän ja opiskelijamyönteisen ilmapiirin sekä hyvin hoidettujen vaihtoon liittyvien järjestelyiden ja saapumisen koettiin helpottaneen sopeutumista. Vastaanottavan organisaation apu asunto- ja harjoitteluasioissa koettiin sopeutumista helpottavana tekijänä. Suurin osa opiskelijoista koki olevansa tervetullut kohdemaahan.

”Ihmiset olivat hyvin avuliaita ja kiinnostuneita meistä ja Suomesta.”

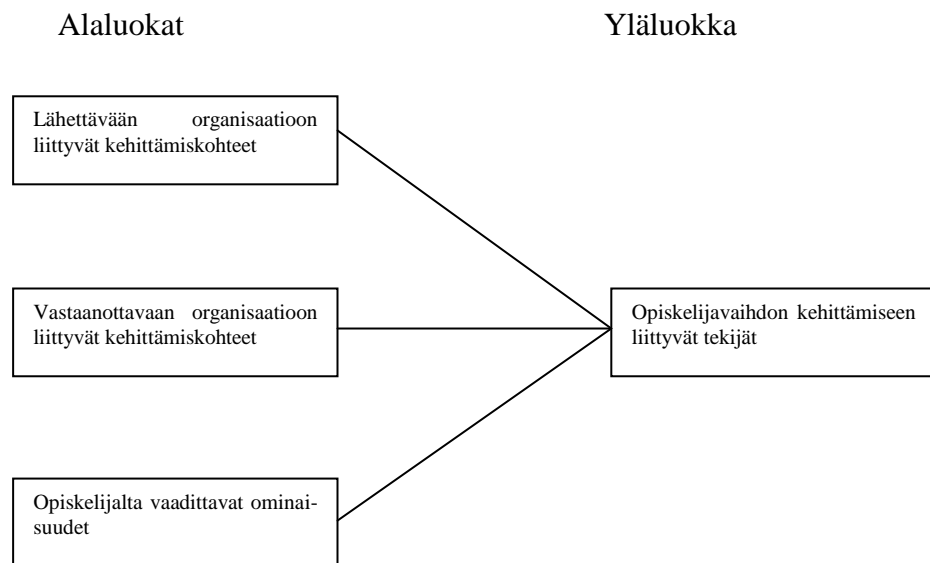
Opiskelijat kokivat erityisesti kulttuurierojen vaikeuttaneen sopeutumista. Sopeutuminen erilaiseen aikakäsitykseen, ruokakulttuuriin ja ilmastoon vaati aikaa. Erilainen kommunikointitapa esimerkiksi hellittelynimien käyttö ja poskisuudelmat koettiin aluksi hämmentävinä ja jopa ahdistavina. Kulttuurishokki mainittiin lähes jokaisessa kirjoituksessa ja monesti se oli tullut voimakkaampana kuin opiskelija oli odottanut. Opiskelijoiden varautuminen kulttuurishokkiin vähensi sitä ja sen aiheuttamia kielteisiä tunteita. Yhdessä kirjoituksessa kokemus kulttuurishokista oli tullut vasta kotimaahan paluun yhteydessä. Muutamissa kirjoituksissa ilmeni opiskelijoiden kokemus tunteesta olla erilainen kuin valtaväestö. Joissakin kirjoituksissa mainittiin hoitohenkilökunnan epäammattimainen käytös ja vaihteleva suhtautuminen vaihto-opiskelijoihin.

Lähes kaikissa kirjoituksissa opiskelijat olivat hyödyntäneet matkailun mahdollisuuden opiskelijavaihdon aikana. Matkustelun kerrottiin vieneen paljon rahaa, mutta antaneen kattavan kuvan kohdemaasta. Vähäisestä tu-

tustumisesta ja ajanvietosta paikallisten opiskelijoiden kanssa kerrottiin useissa kirjoituksissa, mutta kuitenkin muutamassa kirjoituksessa mainittiin hyvin järjestetty vapaa-ajan ohjelma vaihto-opiskelijoille. Suurin osa opiskelijoista olisi kuitenkin kaivannut enemmän vaihto-opiskelijoille suunnattua ohjelmaa ja yhteistyötä paikallisten opiskelijoiden kanssa. Opiskelijavaihdon aikana solmitut uudet ihmissuhteet mainittiin myönteisenä tekijänä. Kaiken kaikkiaan opiskelijavaihto oli kaikkien opiskelijoiden mielestä antoisa ja palkitseva, ihmisenä kasvattava kokemus, jota suositeltiin kirjoituksissa myös muille opiskelijoille.

5.2. Opiskelijavaihdon kehittäminen hoitotyön opiskelijoiden ammatillista kasvua edistävemmäksi

Analyysissä pelkistetyistä ilmauksista muodostui alaluokkia, jotka ovat lähettävään organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet ja vastaanottavaan organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet ja opiskelijalta vaadittavat ominaisuudet. Alaluokkien perusteella yläluokaksi muodostui opiskelijavaihdon kehittämiseen liittyvät tekijät. (Kuvio2.)

Kuvio 2 Kansainvälisen opiskelijavaihdon kehittäminen

5.2.1. Lähettävään organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet

Kirjoituksista nousi esiin useita kehittämisen osa-alueita. Suurin osa opiskelijoista oli saanut tai itse hankkinut tietoa vaihtokohteesta ja sen kulttuurista. Tämä koettiin hyväksi asiaksi ja se helpotti selviytymistä kohdemaassa. Tietoa kohdemaasta opiskelijat olivat saaneet oman koulun kv-koordinaattorilta. Kielen opiskelu ennen vaihtoa koettiin positiiviseksi ja sitä toivottiin olevan enemmän. Etenkin vaihtokohteissa, joissa puhuttu kieli on muu kuin englanti, olisi kielen opiskelusta ennen vaihtoa ollut

hyötyä. Etukäteen saatu tieto kulttuurishokista auttoi opiskelijoita ymmärtämään sitä ja sen koettiin tulleen lievempänä. Nopea ja vähän valmisteltu lähtötilanne koettiin toisissa kirjoituksissa myönteiseksi ja toisissa kielteiseksi asiaksi. Toisaalta lähdön nopeus helpotti jännitystä ja stressiä. Osa opiskelijoista koki nopean lähdön kuitenkin epäselväksi ja kaoottiseksi. Kiire hakuprosessin kanssa vaikeutti asioita ja sai aikaan epäselvyyden tunteita.

”Vaihtoon lähtevän kannattaa huolehtia ajoissa kaikki käytännön asiat Suomessa kuntoon, niin lähdöstä ei tule niin kaoottinen ja nopeatempoinen...”

5.2.2. Vastaanottavaan organisaatioon liittyvät kehittämiskohteet

Vastaanottavaan organisaatioon liittyviä kehittämiskohteita olivat muun muassa hoitohenkilökunnan epäammattimainen käytös vaihto-opiskelijoita kohtaan, tuen ja ohjauksen puute etenkin ohjatussa harjoittelussa, välinpitämättömyys vaihto-opiskelijoita kohtaan ja asioiden huono organisointi esimerkiksi harjoittelupaikkojen järjestämiseen liittyen.

”.. ei ollut ohjaavaa hoitajaa, joka olisi neuvonut käytännön asioissa ja ohjannut harjoittelun aikana...”

Opiskelijoiden kirjoituksista ilmeni selvä tarve kielivalmennukselle, etenkin kielen ollessa vieraampi. Myös vastaanottavalta organisaatiolta toivottiin parempaa kielitaitoa asioiden hoitamisen helpottamiseksi. Joissakin vaihtokohteissa oli hyvin järjestettyä vapaa-ajan ohjelmaa vaihto-opiskelijoille, mutta suurimmassa osassa sitä jäätettiin kaipaamaan. Opiskelijat toivoivat lisää kontakteja paikallisiin opiskelijoihin.

”Emme tutustuneet muihin opiskelijoihin ja campuselämään, olisi ollut mukava tehdä enemmän ystäviä, mutta olimme suurimman osan ajasta keskenämme.”

5.2.3. Opiskelijalta vaadittavat ominaisuudet

Kirjoituksista nousi esiin monia ominaisuuksia, joita opiskelijavaihtoon lähtevällä opiskelijalla olisi hyvä olla. Näitä ovat muun muassa motivaatio ja innostus, uuden oppimisen halu, avoimuus ja ennakkoluulottomuus. Kirjoituksissa todettiin, että opiskelijan tulisi muistaa hyvät käytöstavat ollessaan vieraassa kulttuurissa. Monissa kirjoituksissa nousi esiin opiskelijan aloitekyky ja kyky itsenäiseen elämään. Kulttuurierojen vuoksi opiskelijalta vaaditaan kärsivällisyyttä. Etukäteen olisi hyvä hankkia tietoa paikallisesta kulttuurista ikävien tilanteiden välttämiseksi esimerkiksi pukeutumiskoodista. Kirjoituksissa mainittuja opiskelijalta vaadittavia ominaisuuksia olivat myös riittävä kielitaito sekä realistiset odotukset ja tavoitteet opiskelijavaihdon suhteen. Liian korkealle asetetut tavoitteet aiheutti-

vat pettymyksiä, kun taas realistiset tavoitteet tavoitteiden täyttymistä ja tyytyväisyyttä.

”Tarkoitukseni ei alusta alkaenkaan ollut lähteä kehittämään sairaanhoitajana kädentaitojani. Halusin havainnoida ja tutkia hoitotyötä täysin erilaisessa kulttuurissa...”

6 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen eettisiä kysymyksiä pohdittaessa on otettava huomioon, että tutkimus ei saa vahingoittaa tutkittavaa fyysisesti, psyykkisesti eikä sosiaalisesti. Tutkimuksesta saatavan hyödyn on oltava suurempi kuin haitan ja siksi näitä tekijöitä onkin verrattava keskenään. Tutkimuksen on oltava siihen osallistuvalla henkilöllä vapaaehtoista ja heillä on oikeus sen keskeyttämiseen milloin tahansa. Vastuu tutkimuksesta on tekijöillä. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 26–31; Leino-Kilpi, 2003, 290.)

Tutkimustulokset on esitettävä niin, ettei yksittäisen ihmisen vastausta voi tunnistaa. Tutkittavalle tulee antaa riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta, mutta annettu tieto ei saa kuitenkaan vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Tutkimustulosten julkaisemisen periaatteena on, että tulokset julkaistaan avoimesti ja rehellisesti. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 26–31; Leino-kilpi 2003, 290.) Tutkimusta tehtäessä pyritään välttämään virheiden syntymistä, mutta tästäkin huolimatta tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat. Sen vuoksi tutkimuksissa pyritään arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226.)

Opinnäytetyölle anottiin tutkimuslupa Hämeen ammattikorkeakoululta. Opinnäytetyössä käytetyt hoitotyön opiskelijoiden matkaraportit ovat julkisia ja löytyvät Hämeen ammattikorkeakoulun kotisivuilta opiskelijaportaalista kansainvälisyysosioista. Opinnäytetyöntekijät tulostivat matkaraportit käyttöönsä. Saatu aineisto käsiteltiin luottamuksellisesti ja hyviä eettisiä periaatteita noudattaen. Matkaraporteista ja esseekirjoituksista poistettiin opiskelijoiden tiedot ja näin ollen anonymiteetti säilyi. Valmiissa opinnäytetyössä yksittäiset vastaajat ja kertomukset eivät ole tunnistettavissa. Palauttaessaan matkaraportit opiskelijat ovat tienneet niiden päätyvän julkisiksi, joten voidaan todeta heidän antaneen suostumuksensa matkaraporttien tarkasteluun. Saadut esseekirjoitukset tulkittiin tietoiseksi suostumukseksi opinnäytetyöhön osallistumiseen. Opinnäytetyön valmistuttua aineisto hävitettiin asianmukaisesti.

Metodikirjallisuudessa käsitellään yleensä tutkimusmenetelmien luotettavuutta validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on luvattu ja reliabiliteetilla tutkimustulosten toistettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. Tutkimusta arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena, jolloin sen johdonmukaisuus painottuu. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 133, 135.) Tämän opinnäytetyön analyysin luotettavuutta lisää se, että vastaukset luokiteltiin rinnakkain, näin voitiin vertailla luokittelun yhteneväisyyttä. Opinnäytetyön tekijät toteuttivat analyysin kaikkine vaiheineen yhdessä, mikä lisää opinnäytetyön luotettavuutta.

Toistettavuuteen pyritään sillä, että esitetyt luokittelu- ja tulkintasäännöt ovat niin tarkkoja, että toinen lukija voi päätyä samaan tulokseen niitä soveltamalla. Laadullisessa tutkimuksessa tuotettu tulkinta on tekijöiden persoonallinen näkemys, jossa ovat aina mukana hänen omat tunteensa ja in-

tutionsa, jolloin tulkinta ei ole toistettavissa eikä siirrettävissä toiseen kontekstiin. (Nieminen 1997, 215.) Tämän opinnäytetyön tulokset ovat pääosin yhteneviä aiempien tutkimusten kanssa. Kuitenkaan tämän opinnäytetyön tulokset eivät ole suoraan toistettavissa tai siirrettävissä toiseen kontekstiin, koska ne ovat opinnäytetyön tekijöiden persoonallinen näkemys aiheesta.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia ammatillisesta kasvusta kansainvälisen opiskelijavaihdon aikana. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät kansainvälisessä opiskelijavaihdossa ovat vaikuttaneet hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun ja miten kansainvälistä opiskelijavaihtoa voitaisiin kehittää hoitotyönopiskelijoiden ammatillisen kasvun edistämiseksi. Opinnäytetyöstä saadut tulokset ovat pääosin yhteneviä aikaisempien tutkimusten kanssa. Aiempien tutkimusten perusteella voidaan todeta opiskelijavaihdolla olevan useita myönteisiä vaikutuksia opiskelijan kehittymiseen. Sillä on vaikutusta mm. opiskelijoiden persoonalliseen, ammatilliseen ja kulttuuriseen kehittymiseen ja opiskelijat uskovat sillä olevan vaikutusta kansainvälisen työllistymisen kannalta (mm. Garam 2005; Hosio 2008; Cowan 2007.)

Tällä opinnäytetyöllä saatiin näyttöä opiskelijavaihdon vaikutuksesta hoitotyön opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun ja siihen liittyvistä tekijöistä. Tulosten mukaan vaikutusta oli ammatilliseen kehittymiseen. Kielitaidon kehittymistä tapahtui opiskelijavaihdon aikana runsaasti. Etenkin alkuvaiheessa kohdattiin kieliongelmiä, jotka kuitenkin helpottuivat opiskelijavaihdon edetessä. Samaan tulokseen ovat päätyneet myös Burnard (2005), Lee (2004), Koskinen (2003) ja Hosio (2008).

Opiskelijoiden saamalla tuella ja ohjauksella todettiin olevan paljon eroja. Aiemmissa tutkimuksissa on myös saatu samansuuntaisia tuloksia mm. Hosio (2008) ja Koskinen (2003). Tuen ja ohjauksen puute selvästi esti oppimista ja riittävän tuen ja ohjauksen saanti edisti sitä. Opiskelijoiden kirjoituksista nousseiden epäkohtien perusteella kehittämisohdotuksena voidaan todeta, että opiskelijavaihdon onnistumisen kannalta nimetty ohjaaja harjoittelussa sekä kv-koordinaattorin tuki olisivat tärkeitä.

Osa opiskelijoista koki kädentaitojensa kehittyneen runsaasti opiskelijavaihdon aikana, kun taas osa ei saanut mielestään harjoitella kädentaitoja riittävästi. Tätä eroavaisuutta saattaa selittää sairaanhoitajan työnkuvan ja lainsäädännön erilaisuus eri maissa. Yhdessäkään kirjoituksessa ei tullut ilmi, että opiskelijat olisivat joutuneet suoriutumaan tehtävistä, joihin heillä ei ollut koulutusta. Johtopäätöksenä tästä voidaan todeta suomalaisen hoitotyön koulutuksen olevan korkeatasoista. Kaikissa kirjoituksissa todettiin opiskelijavaihdon olevan ihmisenä kasvattava kokemus. Mainintoja oli muun muassa tunteesta selviytyä vieraassa maassa ja kulttuurissa sekä hoitokulttuurierojen havainnoinnista ja pohdinnasta. Joissakin kirjoituksissa tuli esiin tunne erilaisuudesta, mikä saattaa auttaa kohtaamaan eri kulttuurin edustajia tulevaisuudessa työelämässä. Oma kokemus olla erilainen kuin muut auttaneet opiskelijaa samaistumaan potilaan asemaan. Tätä tukevat myös aiemmat tutkimukset, mm. Lee (2004), Koskinen (2003) ja Scholes ja Moore (2000).

Opiskelijavaihdolla oli eniten vaikutusta opiskelijoiden ammatilliseen kasvuun kulttuuristen taitojen ja monikulttuurisen hoitotyön oppimisessa.

Samaan tulokseen ovat tutkimuksessaan tulleet myös Kivinen (2005), Koskinen (2003) sekä Scholes ja Moore (2000). Opiskelijat saivat runsaasti kokemuksia hoitokulttuurien eroista ja erilaisista hoitokäytännöistä. Erityisesti opiskelijat pohtivat vallankäyttöä potilaita kohtaan ja perheen ja läheisten roolia hoitotyössä. Vastaavaa on todennut myös Kivinen (2005) tutkimuksessaan.

Kulttuuriset tekijät aiheuttivat osaltaan myös ongelmia opiskelijavaihdon suhteen. Koskinen (2003) toteaa tutkimuksessaan ongelmia olleen harjoitteluiden organisoinnissa. Tässä opinnäytetyössä tuli esiin sama ongelma, osa harjoitteluista oli organisoitu huonosti. Tätä ilmiötä saattavat osaltaan selittää erilainen kulttuuri ja asioidenhoitotapa. Opiskelijoita olisi hyvä valmistaa kohdemaan erilaiseen kulttuuriin ja asioidenhoitotapaan. Tällä voitaisiin mahdollisesti välttyä suuremmilta pettymyksiltä.

Sopeutumiseen vaikuttivat monet eri asiat. Osaan opiskelija pystyi itse vaikuttamaan, osaan ei. Jo opiskelijavaihtoon hakeutuminen kertoo opiskelijan kiinnostuksesta vierasta kulttuuria kohtaan, millä on varmasti sopeutumista edistävä vaikutus. Opiskelijat kokivat etukäteen hankitun tiedon kohdemaasta helpottaneen sopeutumista. Kulttuurieroilla oli sopeutumista vaikeuttava vaikutus. Erilainen kommunikointitapa vieraiden ihmisten kanssa aiheutti opiskelijoissa hämmennystä. Näin toteaa myös Kivinen (2005). Hillityistä suomalaisista hellittelynimien käyttö ja poskisuudelmat tervehdittäessä saattavat tuntua jopa ahdistavilta.

Koskinen (2003) ja Scholes ja Moore (2000) toteavat tutkimuksissaan vaihto-opiskelijoiden usein kohtaavan kulttuurishokin. Sama nousi esiin myös tässä opinnäytetyössä. Kulttuurishokkiin varautuminen ja etukäteen saatu tieto siitä lievensivät sitä. Lähettävän organisaation opettajien tulisi antaa opiskelijoille enemmän tietoa kulttuurishokista ja sen vaiheista, mikä auttaisi opiskelijoita prosessoimaan kulttuurishokkia vieraassa maassa opiskelijavaihdon aikana. Opiskelijat kokivat ongelmia tiedon saannissa ennen opiskelijavaihtoa ja sen aikana. Myös Hosion (2008) ja Koskisen (2003) tutkimuksissa opiskelijat kokivat tiedon saannissa puutteita.

Aiemmissä tutkimuksissa opiskelijat ovat kokeneet opiskelijavaihdolla olevan työllistymistä edistäviä vaikutuksia (Garam 2000, Cowan 2007, Koskinen 2003). Tässä opinnäytetyössä ei tullut esille tähän viittaavaa. Tätä saattaa selittää opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmän luonne. Kirjoitukset olivat opiskelijoiden vapaata tuotosta eikä valmiita kysymyksiä ollut, kuten edellä mainituissa tutkimuksissa. Toisaalta tätä voi selittää opiskelijavaihdon ajankohta opiskelussa. Työllistyminen ei yleensä vielä tässä vaiheessa ole opiskelijalle ajankohtainen aihe. Burnard (2005) ja Lee (2004) mainitsevat tutkimuksessaan opiskelijoiden kohdanneen opiskelijavaihdon aikana rasistista syrjintää ja taloudellisia ongelmia. Tämän opinnäytetyön tuloksissa kyseisiä ongelmia ei noussut esiin.

Yleisenä johtopäätöksenä tämän opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että kansainvälisellä opiskelijavaihdolla on useita myönteisiä

vaikutuksia opiskelijan ammatilliseen kasvuun. Kehittymistä tapahtui kielitaidon suhteen, ammatillisen osaamisen suhteen ja kulttuuristen taitojen oppimisessa. Opiskelijavaihdossa koetaan olevan myös monia haasteita ja näin ollen sitä tulisi kehittää. Tiedottamista ja yhteistyötä tulisi kehittää niin organisaatioiden kuin opiskelijoiden ja opettajienkin välillä. Opiskelijavaihdon kehittämistyön kannalta olisi oleellista kerätä säännöllisesti palautetta opiskelijavaihdossa olleilta opiskelijoilta ja hyödyntää saatua palautetta opiskelijavaihtoa suunniteltaessa.

Jatkotutkimusaiheeksi nousi opiskelijoiden saaman ohjauksen laadun ja siihen vaikuttavien tekijöiden selvittäminen kansainvälisessä opiskelijavaihdossa.

LÄHTEET

- Abdelhamid, P. 2010. Monikulttuurisen hoitamisen eettinen arvoperusta. Teoksessa: Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro Oy. 78–81.
- Burnard, P. 2005. Issues in helping students from other cultures. *Nurse Education Today*. (2005) 25, 176–180.
- Cowan, R. 2007. An appraisal of European exchange programmes for nursing students. *Nursing standard*. Vol 21, no 22, 40–47.
- Erkkilä, R. 2005. Narratiivinen kokemuksen tutkimus: Koettu paikka, tarina ja kuvaus. Teoksessa: Perttula, J. & Latomaa, T. (Toim.) Kokemuksen tutkimus, merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Dialogia Oy. Guttenberg AS. Tartu. 195–226.
- Garam, I. 2000. Kansainvälisyyttä käytännössä. Suomalaisten vaihtoopiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs. 18/2000. Helsinki.
- Garam, I. 2005. Opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus ja työelämä. Työnantajien näkemyksiä ulkomailla opiskelun ja harjoittelun merkityksestä. CIMO Publications 1/2005. Helsinki.
- Garam, I. 2009. Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2008. 3/2009. Tietoa ja tilastoja -raportti. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. Saatavissa: http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/Julkaisut+ja+tilastot/Tietoa+ja+tilastoja+/faktaa3_2009.pdf Luettu: 22.9.2009
- Haho, A. 2009. Mitä on hoitaminen? *Sairaanhoitaja-lehti* 4/2009. Vol 82, 36–39.
- Haho, A. 2010. Monikulttuurisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä. *Sairaanhoitaja-lehti* 1/2010. Vol 83, 40–41.
- Hanssen, I. 2006. Monikulttuurinen hoitotyö. Teoksessa: Kristoffersen, N., Nortvedt, F., Skaug, E-A. (Toim.) Hoitotyön perusteet. Edita. Helsinki. 79–106.
- Heikkinen, H. 2007. Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Uudistettu painos. WS Bookwell Oy. Juva. 142–147.
- Hilden, R. 2002. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hopia, H. & Heikkilä, J. 2005. Vahvistumista ja luopumista: aikuiskoulutuksessa opiskelevien sairaanhoitajien ammatillinen kasvu ja siihen yhteydessä olevat tekijät ammattikorkeakoulutuksen aikana. *Hoitotiede* 17(4), 178–188.

Hosio, S. 2008. Kansainvälinen opiskelukokemus ja siinä kohdatut ongelmat – hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Huttunen, L., Löytty, O. & Rastas, A. 2005. Suomalainen monikulttuurisuus, paikallisia ja yllirajaisia suhteita. Teoksessa: Rastas, A., Huttunen, L. & Löytty, O. (toim.) Suomalainen vieraskirja. Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä. 19–23.

Kivinen, P. 2005. Hoitotyön opiskelijoiden oppimiskokemuksia vaihtoopiskelun aikana. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Korhonen, A. & Paasivaara, L. 2007. Narratiivinen menetelmä hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Esimerkkinä yksilövästuisen hoitotyön kehittämishanke. *Hoitotiede*. Vol. 20. no 1/-08. 27–35.

Koskinen, L. 2003. To survive, you have to adjust. Study abroad as a process of learning intercultural competence in nursing. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja.

Koskinen, L. 2010. Monikulttuurisen hoitotyön kokemuksellinen oppiminen. Teoksessa: Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro Oy. 53–63.

Koskinen, L. 2010. Kulttuuri, monikulttuurisuus, monikulttuurinen hoitotyö ja maahanmuuttaja käsitteinä. Teoksessa: Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro Oy. 16–19.

Koskinen, L. 2010. Hoitotyön kansainvälistyminen ja monikulttuuristuminen. Teoksessa: Abdelhamid, P., Juntunen, A. & Koskinen, L. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro Oy. 24–27.

Lee, N-J. 2004. The impact of international experience on student nurses' personal and professional development. *International Nursing Review* 51. 113–122.

Lee, R., Pang, S., Wong, T. & Chan, M. 2007. Evaluation of an innovative nursing exchange programme: Health counseling skills and cultural

awareness. *Nurse Education Today*. Vol. 27, issue 8. November 2007, 868–877.

Leino-Kilpi, H. 2003. Hoitotyöntekijä ja tutkimusetiikka. Teoksessa: Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. *Etiikka hoitotyössä*. WS Bookwell Oy. Juva. 284–296.

Liebkind, K. 2000. Teoksessa: Liebkind K. (toim.) *Monikulttuurinen Suomi, etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Tammer-Paino Oy. Tampere. 171.

Lonkainen, A-R. 2008. Hoitotyön opiskelijoiden ammatillinen kasvu ja siihen saatava tuki. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. 28–35, 37–42.

Momeni, P., Jirwe, M. & Emami, A. 2008. Enabling nursing students to become culturally competent – a documentary analysis of curricula in all Swedish nursing programs. *Scandinavian Journal of caring sciences*. Vol. 22, issue 4. 499–506.

Niemi, L. 2004. Ammatillinen kasvu ja sitä edistävät kasvutekijät hoitotyössä. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu-tutkielma.

Nieminen, H. 1997. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. WSOY. Juva. 215.

Ollila, J. 2008. Monikulttuurisuus suomalaisissa ja yhdysvaltalaisissa hoitotyön koulutusohjelmissa. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Ora-Hyytiäinen, E. 2005. Ammattikorkeakouluopiskelijan vaiheittainen kasvu ja kehittyminen sairaanhoitajaksi. *KeVer 2/2005*. 1–7.

Qvick, L. 2010. Sairaanhoitajan eettiset velvollisuudet. Teoksessa: Mustajoki, M., Alila, A., Matilainen, E. & Rasimus, M. (Toim.) *Sairaanhoitajan käsikirja*. Duodecim. WS Bookwell Oy. Porvoo. 764–765.

Räty, M. 2002. *Maahanmuuttaja asiakkaana*. Tammer-Paino Oy. Tampere.

Scholes, J. & Moore, D. 2000. Clinical exchange: one model to achieve culturally sensitive care. *Nursing Inquiry* 2000; 7: 61–71.

Suuntana maailma. 2009. CIMO ja elinkeinoministeriö. Saatavissa: http://www.cimo.fi/dman/Document.phx/~public/EG/suuntana_maailma.pdf Luettu: 22.9.2009.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-2. painos. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Vehviläinen-Julkunen. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa: Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. WSOY. Juva. 26–31.

SAATEKIRJE

Hyvä hoitotyön opiskelija!

Opiskelemme Hämeen ammattikorkeakoulussa, Forssan yksikössä, hoitotyön koulutusohjelmassa sairaanhoitajiksi. Teemme opinnäytetyötämme aiheesta hoitotyön opiskelijoiden kokemukset ammatillisesta kasvusta ja siihen vaikuttavista tekijöistä kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Opinnäytetyömme on suunnattu HAMK:n Forssan yksikön hoitotyön opiskelijoille, jotka ovat olleet vaihdossa viimeisen vuoden aikana. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa tietoa kansainvälisen opiskelijavaihdon merkityksestä hoitotyön opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja hyödyntää sitä kansainvälistä opiskelijavaihtoa kehitettäessä.

Keräämme opinnäytetyömme aineiston esseekirjoituksina. Pyydämme Sinua osallistumaan tutkimukseemme kirjoittamalla esseen otsikolla ”Kokemukseni ammatillisesta kasvusta ja siihen vaikuttavista tekijöistä kansainvälisessä opiskelijavaihdossa”. *Ammatillinen kasvu* käsittää kaikki ammatillista osaamista, ylläpitämistä ja lisäämistä koskevat kehittämistoimet. Ammatillisen kasvun tavoitteena on parantaa suoritusta ja osaamista esim. uuden tiedon hankkimista, taitojen ja tekniikoiden kehittämistä ja henkilökohtaisen arvostuksen kehittämistä ulkopuolisten silmissä. Olemme saaneet nimesi HAMK:n kv-sivuilta ja sähköpostiosoitteesi HAMK:n GroupWise-ohjelmasta.

Opinnäytetyöhömmme osallistuminen on Sinulle täysin vapaaehtoista, mutta opinnäytetyömme luotettavuuden kannalta toivottavaa. Esseekirjoitukset pyydämme palauttamaan sähköpostilla allekirjoittaneille joko osoitteeseen hanna.kuosmanen@student.hamk.fi tai heli.vaari@student.hamk.fi 1.12.2009 mennessä. Käsittelemme saamamme aineiston täysin luottamuksellisesti siten, ettei yksittäisiä vastaajia tai kertomuksia voida tunnistaa missään vaiheessa opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyömme luovutetaan Hämeen ammattikorkeakoulun Forssan yksikön kirjastoon sen valmistuttua.

Annamme mielellämme lisää tietoa opinnäytetyöstämme.

Ystävällisin terveisin

Sairaanhoitajaopiskelija
Hanna Kuosmanen
p. 040-7545766
hanna.kuosmanen@student.hamk.fi

Sairaanhoitajaopiskelija
Heli Väveri
p. 045-6381086
heli.vaari@student.hamk.fi